

Võrumaa õpetajad tajuvad laste stressi

"Tõmbasin padjapüüri pähe, et isegi koduste eest oma nägu varjata. Lamasin oma voodis, keeldusin süüa." Nii räägib oma elu kohutavaimadest päevadest neiu, kes 16-aastasena hakkas häbenema oma välimust. Ema ootas tookord kolm päeva, et tütre ahastus mööduks. Siis kutsus ta kiirabi ja neiu toimetati Tartu psühhiaatriakliinikusse.

Kriisini jõudis alaväärsuskompleksi tüdruk aegamööda. Algul ei tahtnud ta välimuse pärast kooli minna ning hinded läksid järjest halvemaks. Siis proovis ta edutult tööd leida. Kogu elu keerdus puntrasse.

"Ma ei saanud hommikul kodust välja minna, sest nutsin ohjeldamatult," kõneleb ta täna juba rahulikult. "Soovisin leida endale noormeest, kuid see ei ebaõnnestus. Arvasin, et kindlasti on põhjus minu välimuses." Mõnikord võttis tüdruk žileti kätte sooviga käsooni läbi lõigata, kuid jättis valu kartuses pooleli.

Neiu ravi kestab. Tema täielik paranemine võib arstide arvates aega võtta kuni kaks aastat. "Kui oleksin kohe psühholoogi poole pöördunud või oleksid vanemad mind psühhiaatri juurde viinud, poleks mu elus neid täiesti tühja lastud, piinavaid aastaid olnud," võtab ta oma kurva loo kokku.

Paraku saab kogu maailmas igast kümnest psüühikahäirega lapsest eriarsti abi kaks, samal ajal kui igast kümnest kehalisest häirest leiab ravi kaheksa. Iga tund teeb maakeral 57 last enesetapukatse. 18 last ööpäevas viib selle katse täide.

Mis on koolilapsel muret?

Lastepsühholoogid ja –psühhiaatrid on Rootsi kolleegidega tänavu uurinud Võrumaa lapsi. Vesteldi Võru koolide, Parksepa, Misso, Vastseliina ja Antsla õpilaste, õpetajate ja vanematega. Üle neljasaja 5., 8., 11. ja 12. klassi õpilase täitis põhjaliku testi.

Uuringu järgena korraldasid psühhiaatrid Võrumaal nädala "Mis on koolilapsel muret?". Koosolekusaalid said lastevanemaid täis ning psühhiaatri eravestlustele oli pikk järjekord.

Võru õpetaja Katrin Martinfeld tunneb, et paljud koolilaste mured käivad õpetajale üle jõu.

ANU JÕESAAR

Võru 1. põhikooli algklasside õpetajate arvates algavad laste mured enamasti kodust. Nii Võru linnas kui maakonnas on statistika andmetel Eesti suurim tööpuudus: registreeritud töötuid on 4,2–4,8 protsenti Eesti keskmise 2,2–2,6 protsendi kõrval.

Arvutioskusega koolipoisid leiavad Võrumaal teinekord kergemini tööd kui nende vanemad. Õpetajad vaatavad kahetsusega, kuidas andekad õpilased teenivad õhtuti perele elatist, tuues ohvriks õppetöö ja enesearendamise. Üks teismeline tüdruk, kes nägi ema–isa alati vaid tööle tõttamas, võttis kodus ema kohused enda õlule. Ta soovis, et väike vend kasvaks õnnelikumana kui tema.

"Ema ja isa saavad vähe palka. Nad

lähevad seetõttu närviliseks, minu jaoks pole üldse aega. Koolis ei tee keegi must välja, sest olen vaene. Klassis on mul üksainuke sõber. Poisid narrivad," jutustab üks Võrumaa laps.

Mured algavad kodunt

Õpetajate arvates algavad laste mured enamasti kodust. Nii Võru linnas kui maakonnas on statistika andmetel Eesti suurim tööpuudus: registreeritud töötuid on 4,2–4,8 protsenti Eesti keskmise 2,2–2,6 protsendi kõrval.

Arvutioskusega koolipoisid leiavad Võrumaal teinekord kergemini tööd kui nende vanemad. Õpetajad vaatavad kahetsusega, kuidas andekad õpilased teenivad õhtuti perele elatist, tuues ohvriks õppetöö ja enesearendamise. Üks teismeline tüdruk, kes nägi ema–isa alati vaid tööle tõttamas, võttis kodus ema kohused enda õlule. Ta soovis, et väike vend kasvaks õnnelikumana kui tema.

"Kui viis–kuus last klassist ei saa iialgi teistega koos teatrisse minna, püüavad nad tihtipeale tõestada oma väärtuslikkust agressiivsusega," lausub Katrin Martinfeld.

Testis hindas pere majanduslikku seisukorda väga heaks 4% lastest. 71% arvas, et olukord on keskpärane, 23 hindas seda raskeks ja 2% väga raskeks.

Päranduseks puntras elu

Psühhiaatrid täheldasid, et vanemad ei tunne oma lapsi ja lapsed tunnevad, et vanemad ei suuda neid aidata. Küsitlus näitas, et lapsed usaldavad klassijuhatajat rohkem kui vanemaid. Tüdrukud jagavad muresid esmalt sõbranna, siis õpetajaga. Isa on laste arvates lähedastest täiskasvanutest kõige tasakaalutum.

Kogenud pedagoog Valve Konksi on tähele pannud, et kunagiste "raske te poiste" peredest jõuavad kooli sama "rasked" järeltulijad. Psühhiaater

Mehilane kinnitab, et depressioon on teatud määral pärilik. Puntras elu pärandav vanemad lastele nii bioloogiliselt kui sotsiaalselt.

Näiteks Rootsi on Gotlandi saarel kulutanud üldarstide psühhiaatriliseks koolituseks 700 000 Rootsi krooni. Kahe aasta pärast tõi see 150 miljoni ulatuses kasu saare elanike elukvaliteedi ja töövõime paranemise arvel.

"Kahju, et isa sellel koosolekul ei olnud," sõnab üks ema pärast psühhiaatri loengut. "Tundsin ära nii oma pere kui paljud naabrite probleemid. Küsisin hirmuga, mida olen teinud valesti."

Psühhiaater Mehilane ütleb, et kui vanematel tekib süütunne, on Võrumaal nädal oma eesmärgi täitnud. "Rääkige oma lapsega rohkem," soovib ta. "Ei maksa karta, et räägite midagi valesti. Laps on tark, küll ta oskab ise küsida, kui näeb, et vanem on valmis vastama."

ANU JÕESAAR